

VOORWOORD

TAAL EN GELIJKHEID

Dit tijdschrift is het aan zichzelf verplicht om de problematiek van de verengelsing van het hoger onderwijs blijvend onder de aandacht te brengen. De bekende hoogleraar en Europakenner Hendrik Vos, tevens onderwijsdirecteur van de faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen van de UGent, schrijft in Forum hoe hij dagelijks geconfronteerd wordt met de mantra dat de Vlaamse universiteiten meer in het Engels moeten onderwijzen om de concurrentiestrijd op de 'onderwijsmarkt' niet te verliezen. Het gaat daarbij in de eerste plaats om het aantrekken van meer buitenlandse studenten. In vele gevallen betreft het studenten uit geprivilegieerde en bemiddelde milieus, die een internationaal studieparcours afleggen om straks de beste jobs te kunnen krijgen. De mantra reflecteert een marktgedreven onderwijsvisie. Dat er in dit groeiverhaal ook verliezers zijn, zul je van de *marketeers* niet vernemen. In de zopas door de UGent en VUB opgerichte volledig Engelstalige bacheloropleiding *Social Sciences* zitten vier procent beursstudenten, vier keer minder dan in de equivalente Nederlandstalige opleidingen. Hoelang zal het duren vooraleer Nederlandstalig hoger onderwijs tweederangs wordt en dat de minder gefortuneerde studenten die er hun diploma halen tweederangsburgers worden?

De Vlamingen zijn in België vanwege hun taal lange tijd tweederangsburgers geweest. Universitair onderwijs in de eigen taal werd hen ontzegd. In de beruchte '*Bisschoppelijke Onderrichtingen*' van 1906 heette het dat door de vernederlandsing van de Vlaamse universiteiten het Vlaamse volk in '*één slag tot minderwaardigheid [zou] gedoemd worden in de universele wedloop*'. Het bisschoppelijk standpunt wakkerde de eensgezindheid onder de Vlaamsgezinden aan. In een belangwekkend artikel over de communautaire kwestie binnen de Belgische Werkliedenpartij belicht Harry Van Velthoven hoe de socialistische flamingant Camille Huysmans een van de drijvende krachten was achter de pluralistische campagne voor de vernederlandsing van de Universiteit Gent. Hij moest binnen zijn partij al zijn overredingskracht gebruiken om uit te leggen dat in een land waar geen leerplicht bestond, waar kinderarbeid nog welig tierde en geen enkel arbeiderskind aan de universiteit studeerde, het toch noodzakelijk was om de vernederlandsing van de Gentse universiteit te eisen. Het was een kwestie van een sociale politiek op de lange termijn. Huysmans stuwde het Vlaamse socialisme in het parlement naar een voorhoederol in de Vlaamse beweging. Het zorgde voor communautaire spanningen in de BWP waar velen overtuigd bleven van de beschavende suprematie van het Frans, ook voor de ontvoogding van Vlaanderen. De Vlaamsgezinden verweten hen dat ze de belangen van Franstalige burgerkinderen zwaarder lieten wegen dan die van Vlaamse proletariërs. Het debat verhardde en mondde aan Waalse zijde uit in de bekende *Lettre au Roi* (1912) van de wallingantische socialist Jules Destrée. Met Destrée nam het Waalse socialisme de taalideologie van de Franstalige bourgeoisie over. Frans was de enige culturele standaardtaal.

Dat de realisatie van gelijke taalrechten op mondiale schaal een complex probleem is, blijkt wel uit de tweede bijdrage in Forum. Andreas Stynen werpt een licht op de Unrepresented Nations and Peoples Organization, een in 1991 gestichte drukingsgroep van minderheden die zich niet vertegenwoordigd voelen in de door staten gedomineerde Verenigde Naties. De UNPO telt momenteel 43 leden, etnische minderheden vaak met een eigen taal. Meestal gaat het om minderheden die geen enkele erkenning genieten binnen de staten waar ze wonen. Niet zelden worden ze zelfs bedreigd in hun fysieke bestaan. Onderwijs in de eigen taal is voor de meeste een ongekende luxe.

Bruno De Wever, hoofdredacteur